

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL KANDIDATŪROS Į UNESCO NEMATERIALIAUS KULTŪROS PAVELDO
APSAUGOS KONVENCIJOS VERTINIMO KOMISIJOS EKSPERTO POZICIJĄ 2023-2026
METŲ LAIKOTARPIUI**

2022-07-27 Nr. NV-2176

Vilnius

Rengėjas - Kultūros ministerija.

Tikslas – pritarti Lietuvos Respublikos kandidato prof. dr. R. Laužiko kandidatūros iškėlimui į UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos Vertinimo komisijos (toliau – Vertinimo komisija) eksperto poziciją 2023–2026 m. kadencijai, paskirti atsakingas institucijas, kurios vykdytų kandidato rinkimų kampaniją ir, sėkmės atveju, finansuotų ir administruotų Lietuvos eksperto dalyvavimą Vertinimo komisijos veikloje 2023–2026 m. kadencijos laikotarpiu.

Dabartinė situacija. Lietuvos Respublikos Seimas 2004 m. gruodžio 9 d. ratifikavo 2003 m. spalio 17 d. Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją (toliau – Konvencija). Į Konvencijos reglamentuojamą Reprezentatyvų žmonių nematerialaus kultūros paveldo sąrašą įrašytos 3 Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybės. Tikimasi, kad šį sąrašą papildys 4-oji Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybė (UNESCO pateikta lietuviškų šiaudinių sodų tradicijos paraiška, kurią 2023 m. svarstys Konvencijos Tarpvyriausybinių komitetas ir Vertinimo komisija).

Vertinimo komisija svarsto ir vertina šalių teikiamas paraiškas ir tarptautinės paramos prašymus dėl vertybių įtraukimo į UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašus. Ji sudaroma iš 12 asmenų: 6 akredituotų tarptautinių nevyriausybinių organizacijų (NVO) ir 6 mokslininkų ekspertų, atstovaujančių savo regionų rinkiminėms grupėms ir įvairioms nematerialaus kultūros paveldo sritims. Lietuva gali kandidatuoti į vieną iš 6 šalims skirtų ekspertų pozicijų (Lietuvoje akredituotų NVO nėra). Nė vienas Lietuvos ekspertas iki šiol nėra buvęs Vertinimo komisijos nariu (pvz. Estija ir Latvija po vieną kadenciją buvo Tarpvyriausybinių komiteto narėmis, Estija 2022 m. planuoja antrą kartą kandidatuoti į Tarpvyriausybinių komitetą; Latvija vieną kadenciją buvo ir Vertinimo komisijos nare).

Lietuva UNESCO priklauso II rinkiminei grupei (Rytų Europa), šios grupės eksperto kadencija Vertinimo komisijoje šiuo metu artėja prie pabaigos, tad atsiveria galimybės teikti Lietuvos eksperto kandidatūrą 2023–2026 m. kadencijai. Rinkimai į Tarpvyriausybinių komiteto Vertinimo komisiją vyks 2022 m. lapkričio 28 d. – gruodžio 3 d. UNESCO 2003 m. Konvencijos Tarpvyriausybinių komiteto 17-osios sesijos metu (kita galimybė kandidatuoti į šią poziciją būtų tik 2026 m.). Lietuva savo rinkiminėje grupėje taip pat turi galimybes 2026 m. kandidatuoti į Konvencijos Tarpvyriausybinių komitetą. Lietuvos kandidato sėkmė Vertinimo komisijoje sustiprintų ne tik ekspertines, tačiau ir rinkimines Lietuvos pozicijas Tarpvyriausybiniame formate.

Į Vertinimo komisijos eksperto poziciją 2023–2026 m. laikotarpiui siūlomas Vilniaus universiteto prof. dr. Rimvydas Laužikas. Prof. dr. R. Laužiko kandidatūrai pritarta 2022 m. vasario 15 d. vykusiam Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos Vykdomojo komiteto posėdyje. Prof. dr. R. Laužikas yra Lietuvoje gerai žinomas kultūros paveldo istorikas, turintis didelę darbo su įvairiomis UNESCO programomis patirtį, nuo 2018 m. yra Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos narys, o nuo 2019 m. – Nacionalinio nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado, kurį sudarant remiamasi Konvencijos kriterijais, bei daugelio kitų Lietuvos ir tarptautinių darbo grupių, patariamųjų tarybų ir komisijų ekspertas.

Projekto esmė. Vyriausybės pasitarimo protokoliniu sprendimu siūloma:

- pritarti Vilniaus universiteto prof. dr. R. Laužiko kandidatūrai į Vertinimo komisijos 2023–2026 m. kadencijos eksperto poziciją;
- pavesti Užsienio reikalų ministerijai ir Kultūros ministerijai vykdyti kandidato rinkimų kampaniją;
- Jei Lietuvos kandidatas būtų paskirtas:

- Vyriausybės kanceliarijai skirti lėšas Lietuvos Respublikos eksperto dalyvavimui Vertinimo komisijos 2023–2026 m. kadencijos veikloje;
- biudžetinei įstaigai Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatui administruoti Lietuvos eksperto dalyvavimą šioje veikloje.

Eksperto dalyvavimas Vertinimo komisijos veikloje yra finansuojamas ekspertą teikusios Konvencijos šalies narės. Numatomas Vertinimo komisijos užimtumas – 3–4 ekspertų susitikimai per metus (12–16 susitikimų per visą kadenciją) bei apytiksliai 50–60 nominacinių paraiškų, teikiamų Konvencijos šalių UNESCO nematerialaus kultūros paveldo sąrašams, ekspertinis vertinimas per metus (~200–240 nominacinių bylų ekspertinis vertinimas per visą kadenciją). Numatomos finansinės išlaidos visos kadencijos laikotarpiui – apie 40 000 Eur. Vyriausybės kanceliarijai būtų reikalingi papildomi asignavimai Lietuvos eksperto dalyvavimo Vertinimo komisijos 2023–2026 m. kadencijos veikloje finansavimui (po 10 tūkst. eurų kasmet).

Nauda: Lietuvos eksperto išrinkimas į Vertinimo komisiją atitinka Lietuvos Respublikos, išrinktos UNESCO Vykdomosios tarybos nare 2021–2025 m. kadencijai, tikslą dėl ekspertų vaidmens stiprinimo priimant UNESCO sprendimus (tai atitinka ilgalaikę, nuoseklią Lietuvos poziciją dėl ekspertų vaidmens tarptautinėse organizacijos stiprinimo) ir Lietuvos Respublikos, kaip ekspertines kompetencijas kultūros paveldo srityje turinčios valstybės narės, matomumo. Lietuvos eksperto išrinkimas į Vertinimo komisiją sustiprintų Lietuvos ekspertines pozicijas UNESCO organizacijoje bei padidintų Lietuvos patikimumą ir matomumą organizacijoje, tai turėtų teigiamą įtaką siekiant sinergijos su Lietuvos narystės UNESCO Vykdomojoje taryboje tikslais.

Atitiktis Vyriausybės programai: atitinka Vyriausybės programos siekius stiprinti Lietuvos įtaką, gerinti šalies žinomumą ir valstybės įvaizdį.

Derinimas. Projektas suderintas su Užsienio reikalų ministerija ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatu. Finansų ministerija atkreipė dėmesį, kad galutinis sprendimas dėl papildomų lėšų skyrimo galės būti priimtas rudenį, rengiant 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome svarstyti Vyriausybės pasitarime, prieš tai aptarus tarpinstituciniame pasitarime.

Socialinės politikos grupės vadovė

Eglė Neciunskienė